

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Н. П. Захаркевич,
*кандидат економічних наук, доцент,
декан факультету управління та економіки,
доцент кафедри менеджменту, економічної теорії та фінансів
Хмельницького університету управління та права*

УДК 338.2 (4)

ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У ФОРМУВАННІ ОСНОВ “ЗЕЛЕНОЇ” ЕКОНОМІКИ

Досліджено досвід країн ЄС у формуванні стратегічних пріоритетів розвитку “зеленої” економіки, їх закріплення у національних стратегіях та нормативно-правових актах, визначено можливості використання зарубіжного досвіду для розробки та впровадження моделі “зеленої” економіки в Україні.

Ключові слова: “зелена” економіка, “зелене” зростання, стратегічні пріоритети, стратегія “зеленого” зростання.

В умовах сьогодення забезпечення економічного зростання нерозривно пов'язане із зростанням забруднення і деградації середовища, вичерпанням природних ресурсів, порушенням балансу біосфери, зміною клімату, що призводить до погіршення здоров'я людини й обмежує можливості подальшого розвитку. Отже, фактично підвищення добробуту населення не забезпечує необхідної якості життя. Це висуває на перший план проблему поєднання економічного зростання та забезпечення екологічної безпеки, підтримки сприятливого навколишнього природного середовища. Саме це втілюється у так званій моделі “зеленої” економіки, яка формується на засадах “зеленого” зростання. Формування такої моделі економіки та забезпечення “зеленого” зростання втілюється як один із головних пріоритетів розвитку в національних стратегіях більшості країн ЄС та частини країн східної Азії. Дослідження досвіду європейських країн у галузі розробки та реалізації стратегій “зеленого” зростання та визначення можливостей імплементації позитивного досвіду на території України визначає актуальність та практичне значення наукової статті.

Особливості формування моделі “зеленої” економіки сьогодні активно обговорюються як на рівні міжнародних організацій, національних урядів, так і у колі науковців. Зокрема загальні положення розробки засад “зеленої” економіки стали предметом дослідження у багатьох документах ООН: ЮНЕП [1] та ЮНДЕСА [2]. Крім того, особливості формування моделі “зеленої” економіки у різних країнах світу були предметом обговорення таких науковців, як Едвард Барбьє [3], Моллі Скотт Като [4], Мішель Коммон, Сігрід Стагл [5], Робін Хахнел [6],

Мірам Кеннет [7], Індже Ропке [8], Баир Гомбоев, Ержені Зомонова [9], Надія Пахомова, Кнут Курт Ріхтер, Григорій Малишков [10], Борис Буркинський [11]. Проте єдиного підходу до розробки моделі “зеленої” економіки так і не було сформовано. У зв’язку з цим, виникає необхідність дослідження досвіду країн, які вже мають певні здобутки у галузі забезпечення “зеленого” зростання та визначення можливостей адаптації їх позитивного досвіду в Україні при визначенні стратегічних пріоритетів розвитку та формуванні власної моделі “зеленої” економіки.

Метою статті є дослідження можливостей імплементації в Україні позитивного досвіду кран Європейського Союзу у сфері формування моделі “зеленої” економіки зростання.

У той час як концепція “зеленого” зростання порівняно нещодавно почала набувати значну міжнародну значення, “зелена” економічна політика була предметом обговорення та аналізу протягом декількох десятиліть економістами та вченими, зокрема, в галузі охорони навколишнього середовища та екологічної економіки. “Зелені” заходи економічної політики також обговорюються на міжнародних переговорах, у тому числі ЮНСЕД в Ріо в 1992 році. Наприклад, у Декларацію Ріо включені принципи сприяння інтерналізації екологічних витрат і використання економічних інструментів (принцип 16), а також усунення нерационального споживання і виробництва (принцип 8). Було проголошено подальший розвиток “зеленої” економіки на згаданих вище принципах і закликано до розробки національних стратегій сталого розвитку “зеленої” економіки, які включають заходи по інтегруванню питань навколишнього середовища і розвитку, забезпечення ефективної правової та нормативної бази, ефективного використання економічних інструментів, ринкових та інших стимулів і створення систем комплексного екологічного та економічного обліку (глава 8) [12].

Фактично “зелене” зростання означає стимулювання економічного зростання і розвитку, забезпечуючи при цьому збереження природних активів і безперерйне надання ними ресурсів та екосистемних послуг, від яких залежить загальне благополуччя. Для цього він повинен каталізувати інвестиції та інновації, які будуть покладені в основу сталого зростання і сприятимуть виникненню нових економічних можливостей [13, с. 4].

Найбільш часто у міжнародних документах вживається визначення “зеленої” економіки, сформульоване в офіційних документах ЮНЕП. Зокрема зазначається, що “зеленою” є така економіка, яка призводить до підвищення добробуту людей та зміцнення соціальної справедливості при одночасному істотному зниженні ризиків для навколишнього середовища та дефіциту екологічних ресурсів. При цьому наголошується на низьковуглецевому ефективному використанні ресурсів з урахуванням наявних соціальних факторів. У “зеленій” економіці, на переконання ЮНЕП, зростання доходів і зайнятості повинні забезпечуватись державними і приватними інвестиціями, які зменшують викиди вуглекислого газу і забруднення навколишнього середовища, підвищуючи енергоефективність використання ресурсів і запобігаючи втраті біорізноманіття та екосистемних послуг [14].

Ще у 1989 році у Нідерландах було затверджено Національний план політики в галузі охорони навколишнього середовища, яким були встановлені орієнтири сталого розвитку до 2030 року. На додаток до нього прийнята так звана екологічна повістка, націлена на досягнення орієнтирів, встановлених ЄС. Кінцевою метою Плану є створення стійкого навколишнього середовища протягом 25 років (одного покоління).

План підкріплений інноваційними екологічними підходами до управління в поєднанні з податковою підтримкою і стратегічним менеджментом.

Для стійкої енергетичної системи розроблена стратегія фінансованих державою заходів у галузі досліджень і розробок. Для реалізації заходів у держсекторі виявлялася додаткова фінансова підтримка уряду. Сучасний уряд також послідовно підтримує плани розвитку зеленої енергетики шляхом введення так званої зеленої

угоди, націленої на просування енергозбереження та розвиток місцевих проектів використання ВДЕ. Уряд наполягає на забезпеченні довгострокової окупності ВДЕ за рахунок інновацій.

У той же час для зниження ризиків викидів хімічних речовин уряд і ділові кола укладають покровові угоди, які до 2020 року розділять всі хімікати за категоріями залежно від ризику, можливості використання їх менш шкідливих альтернатив, відкритості даних по хімічних речовинах і т.д. У тому випадку, якщо речовини класифікувати неможливо, їх використання може бути обмежено або заборонено.

Щодо сільського господарства для стимулювання інноваційної діяльності урядом встановлено жорсткі мінімальні стандарти якості навколишнього середовища. Для підтримки переходу до зеленої економіки ініційовано використання орієнтованих на ринок інструментів, так званих зелених податків. На сьогодні доходи від зеленого оподаткування надходять у загальний бюджет, з нього ж фінансуються заходи екологічної політики.

До зелених податків у Нідерландах належать паливний зелений податок (цей податок сплачують видобувні компанії, ті, що виробляють, імпортують та використовують вугілля як паливо або передають його іншим для використання як паливо для обігріву будинків); енергетичний зелений податок (обкладається використання природного газу, нафтопродуктів, які використовуються як заміники газу, а також електрики. Зібраний податок повертається платникам податків за рахунок скорочення прямих податків, що відповідає політиці уряду щодо перенесення податкового тягаря з оподаткування праці та капіталу на оподаткування ставлення до екології); водопровідний зелений податок (стягується з постачальників питної води, які можуть потім переключити цей податок на споживачів; виняток становлять поставки води для надзвичайних ситуацій (для пожежних гідрантів, установок пожежогасіння і т.п.)); зелений податок на ґрунтові води (платниками цього податку є фермери, а також галузі, що застосовують воду для поливу сільськогосподарських культур та інших виробничих процесів); зелений податок на відходи (стягується щодо відходів, доставлених на звалища (полігони) та сміттєспалювальні заводи).

Країни Європейського Союзу після конференції у Ріо, яка відбулась у 1992 році, активно почали втілювати в національних стратегіях елементи “зеленої” економіки, які в подальшому забезпечують “зелене” зростання.

Одним із флагманів забезпечення “зеленого” зростання в Європі є Німеччина. Так, 29 березня 2000 р. у країні був прийнятий Закон “Про пріоритет відновлювальних джерел енергії”, ядром якого є положення про те, що мережеві компанії зобов’язані купувати пропоновану електроенергію, вироблену з відновлювальних джерел енергії (далі — ВДЕ), в повному обсязі за пільговим тарифом — гарантованими мінімальними цінами. Враховуючи той факт, що вартість електроенергії, виробленої з використанням ВДЕ, істотно перевищує діючі відпускні тарифи, передбачено механізм компенсації підвищених витрат за рахунок бюджетного субсидування.

Також у вересні 2010 року в Німеччині була затверджена Енергетична концепція, яка закріпила за зеленою енергетикою основну роль у німецькій енергетичній системі майбутнього. Дія концепції охоплює період до 2050 року. Основною ідеєю документа є перехід ФРН від традиційної до альтернативної енергетики при збереженні доступних цін на електрику. Нова енергетична доктрина переслідує дві конкретні мети. Перша — радикально скоротити викиди парникових газів в атмосферу (до 2050 року їх обсяг повинен скоротитися на 80 % у порівнянні з 1990 роком). Скорочення викидів передбачається здійснити, головним чином, завдяки переорієнтації народного господарства країни на альтернативні джерела енергії. Друга мета — не допустити зростання цін на енергію вище допустимих норм.

Елементами концепції є такі кроки: розвиток ВДЕ, будівництво електромереж та розширення потужностей накопичувачів енергії, підвищення енергоефективності (жорстка економія енергії, наприклад, шляхом ізоляції будівель), розробка конкурентних за ціною і якістю технологій у сфері енергетики. Так, згідно з прогнозом енергетичного агентства “Dena”, у разі виконання всіх планів уряду щодо будівництва вітропарків на морі і на суші до 2022 року, коли в Німеччині відключать останні атомні станції, частка ВДЕ у виробництві електроенергії складе 58 %.

Крім того, цікавим, на нашу думку, є досвід Німеччини у забезпеченні замкнутого циклу виробництва. Так, ФРН є світовим лідером за обсягами переробки відходів і використання їх як вторинної сировини. Сьогодні з даними Федерального міністерства у справах навколишнього середовища, охорони природи та безпеки ядерних реакторів, німецька індустрія переробки відходів є сферою з річним оборотом понад 50 млрд. євро. У цій галузі зайнято понад 240 тис. осіб. Про її значення, роль та перспективи свідчить і той факт, що в багатьох вищих навчальних закладах ФРН утилізація відходів виділена як спеціальність з присвоєнням за підсумками навчання професійної кваліфікації.

В основу сучасного німецького законодавства у сфері утилізації відходів покладена чітка послідовність пріоритетів, згідно з якою першочергове значення при поводженні зі сміттям має матеріальне використання. Лише після вичерпання цієї можливості слід прагнути до енергетичного використання, а поховання на впорядкованих полігонах є останнім способом усунення відходів.

Австрія також основну увагу при формуванні національної стратегії звертає на розвиток ВДЕ. Так, у 2011 році було прийнято Закон “Про розвиток екологічно чистої енергії на 2011–2020 рр.” Основні завдання цього Закону зводяться до такого: безпека енергозабезпечення; захист навколишнього середовища, гарантоване забезпечення інвестиційних вкладів в існуючі та плановані до зведення енергетичні потужності, ефективне використання коштів підтримки зеленої економіки, ефективне стратегічне планування розвитку зелених технологій, що забезпечує їх безперешкодне впровадження у виробництво, повна відмова від імпорту атомної електроенергії до 2015 року.

Закон передбачає зростання загального споживання зеленої енергії в плановий період з 70 до 77 тис. ГВт/рік, у тому числі за рахунок нарощування мережі/потужностей таких альтернативних джерел: малих гідроелектростанцій — на 3,4 тис. ГВт/рік (сьогодні виробляється 4,65 тис. ГВт/рік), енергетичних установок на біомасі — на 1,12 тис. ГВт/рік (2,5 тис. ГВт/рік), генеруючих установок з використанням вітру — на 4 тис. ГВт/рік (1,945 тис. ГВт/рік) і сонячної енергії — на 0,8 тис. ГВт/рік (0,021 тис. ГВт/рік).

Істотне зростання використання альтернативних джерел енергії передбачається забезпечити завдяки збільшенню обсягів підтримки цієї галузі з 350 млн. євро в рамках попередньої програми до 500 млн. євро на перспективу. Це відповідає двократному зростанню обсягів річного субсидування альтернативної енергетики з 21 млн. євро в рік у 2010 році до 40 млн. євро в рік у 2015 році. Відповідно до цього документа до 2015 року домашні господарства будуть покривати 35 % вартості зеленої електроенергії та 65 % — витрати на собівартість промисловості (сьогодні це співвідношення становить 40/60). Інших заходів забезпечення зеленого зростання в країні не передбачено.

У свою чергу, у Великобританії сформовано План переходу до низьковуглецевої економіки. План передбачає, що до 2020 року Великобританія повинна отримувати 40 % усієї електроенергії з низьковуглецевих джерел. Досягти цієї мети планується, зокрема, за рахунок розширення використання ВДЕ, теплоізоляції будинків і установок електролічильників нового покоління.

На розвиток нових джерел енергії та виконання зобов'язань по зниженню шкідливих викидів в атмосферу уряд Великобританії в найближче десятиліття має намір витратити близько 200 млн. фунтів стерлінгів. Близько 120 млн. фунтів

планується витратити на розвиток прибережних вітрових електростанцій, близько 60 мільйонів — на технології отримання електроенергії за допомогою морських хвиль та припливів, ще 10 мільйонів — на створення мережі станцій для підзарядки електромобілів. Тим часом уряд країни визнає, що форсований перехід до ВДЕ зробить цей вид енергії більш дорогим для населення: до 2020 року рахунки за електрику виростуть приблизно на 6 %.

Для досягнення поставленої мети у впровадженні зелених технологій уряд розробив різні важелі і механізми. Так, з метою надання допомоги британським компаніям у скороченні викидів урядом заснований трастовий фонд. Фонд надає безвідсоткові кредити національним компаніям для впровадження низьковуглецевих технологій і підвищення їх енергоефективності.

Розвиток енергозберігаючих технологій досягається також шляхом впровадження різних схем (Green Landlord Scheme, Feed-In Tariffs, Warm Front Scheme). Суть цих схем полягає у стимулюванні середніх і малих підприємств, а також окремих домогосподарств у впровадженні енергозберігаючих технологій, встановленні енергетичних елементів на відновлюваних (альтернативних) джерелах палива. Сьогодні приватні особи і компанії, які самостійно виробляють електроенергію з ВДЕ, можуть продавати її надлишки національним розподільним мережам. Тим самим із споживачів електроенергії вони стають її постачальниками. Має місце практика надання податкових пільг підприємствам, які впроваджують технології, засновані на чистому паливі.

У “План Сечені” (програмний документ, який визначає економічний розвиток Угорщини до 2020 р.), затвердженого у березні 2011 р., включений окремий розділ “План розвитку зеленої Угорщини”, що передбачає забезпечення “зеленого” зростання за чотири основними напрямками:

1. Заміна енергії, тобто використання альтернативних джерел енергії як у побутових умовах, так і в промисловому середовищі.

2. Промисловий розвиток, тобто розробка нових інноваційних технологій у промисловому секторі, об’єднання технічних рішень і природоохоронних технологій з подальшою їх інтеграцією в традиційну економіку.

3. Аграрна інтеграція. Поряд з традиційним веденням сільського господарства передбачається поступовий перехід до повномасштабного впровадження у майбутньому екологічного аграрного виробництва, що включає також освоєння нових сільськогосподарських територій і розвиток населених пунктів.

4. Інноваційні системи. У поєднанні з попередніми пунктами Плану передбачається впровадження нових технологічних розробок, зокрема в галузі охорони здоров’я та виробництва лікарських препаратів.

При цьому передбачається, що основними фіскальними інструментами забезпечення “зеленого” зростання стануть підвищення податків на дороги, які стягуються з вантажних автомобілів, збільшення акцизних податків на паливо; пільгове оподаткування компаній, що використовують принципи ведення зеленої економіки.

Хоча за оцінкою Європейського агентства по навколишньому середовищу Болгарія посідає 9-е місце в класифікації країн європейського континенту за збитками, які завдає навколишньому середовищу (оцінюється в 5 млрд. євро), система урядових заходів щодо “озеленення” економіки заслуговує на увагу. Так, урядом сформована “Оперативна програма “Довкілля” на 2014–2020 рр.”, в числі пріоритетних завдань якої визначені: завершення робіт по ключових регіональних проєктах і початок виконання проєктів з розвитку інфраструктури водопостачання і каналізації в 35 агломератах; початок процедури за пріоритом “Біорізноманіття”; розробка та прийняття національних стратегій управління та розвитку водного сектора; адаптації до зміни клімату; прийняття національного плану дій щодо зміни клімату на 2013–2020 рр.; розробка та прийняття проєктів законів про діяльність по зміні клімату, захисту навколишнього середовища, управління відходами;

посилення контролю виконання програм щодо забезпечення чистоти атмосферного повітря на рівні громад; попередня оцінка ризику повені в річкових басейнах і прилеглих до них берегових зон; оголошення 18 охоронюваних територій і розробка планів по управлінню ними.

Крім того, у Болгарії сформовано та затверджено Національний план дій з підтримки зелених громадських закупівель на період 2012–2014 рр., метою якого є стимулювання розвитку ринку екологічних товарів і послуг за допомогою введення процедури зелених громадських закупівель. Основна ідея зелених держзакупівель — сформувати для всіх держав-членів ЄС єдині екологічні критерії щодо продуктів і послуг, які закуповуються, щоб забезпечити рівні умови конкуренції на європейському ринку. З урахуванням цього в національному плані використані загальні критерії ЄК щодо визначення груп продуктів і послуг, які мають негативний вплив на навколишнє середовище.

Нормативна база “озеленення” енергетичного сектора Болгарії представлена такими документами, як “Національні довгострокові програми сприяння використанню поновлюваних енергетичних джерел на 2005–2015 рр.”, “Використання біомаси та споживання біопалива у транспортному секторі в період 2008–2020 рр.”, “Стратегія управління відпрацьованим ядерним паливом і радіоактивними відходами до 2030 року”, “Національна енергетична стратегія Болгарії до 2020 року”.

На національному рівні реалізація стратегії спрямована на підтримку безпечної, стабільної та надійної енергосистеми, збереження лідируючого положення енергетичного сектора в економіці країни з орієнтацією на зовнішні ринки, виробництво чистої енергії — відновлюваних джерел енергії, забезпечення балансу між кількістю, якістю і ціною електроенергії, виробленої з усіх видів палива, прозорість і ефективність у роботі енергетичних компаній.

З моменту вступу Болгарії в ЄС створені такі механізми підтримки розвитку ВДЕ: пріоритетне і безкоштовне приєднання до силової мережі, гарантована купівля виробленої електроенергії, гарантована окупність інвестицій через преференційні ціни на вироблену електроенергію, доступ до безвідплатного фінансування (міжнародний фонд “Козлодуй”, оперативні програми “Конкурентоспроможність” і “Регіональний розвиток”, Програма розвитку сільських районів), можливість додаткових доходів шляхом продажу квот за проектами спільного впровадження в рамках Кіотського протоколу, укладення довгострокових договорів на купівлю електроенергії (на 25 років — для геотермальної та сонячної енергії і на 15 років — для інших форм ВДЕ), максимально спрощені адміністративні процедури.

Вжиті заходи призвели до значного зростання кількості проектів і заявок від фірм на розробку ВДЕ. Основною передумовою для цього стала гарантована купівля виробленої енергії та преференційні ціни протягом тривалого періоду часу. Встановлені в останні роки преференційні ціни в 5–10 разів перевищують ціну на електроенергію, вироблену конвенціональними джерелами. Це означає, що національне завдання по доведенню частки ВДЕ в загальному обсязі кінцевого споживання енергії до 16 % до 2020 року (Директива щодо поновлюваних джерел енергії 2009/28/ЄС), як і 10-відсоткова обов’язкова частка біодизеля і біоетанолу в транспортному секторі, можуть бути досягнуті тільки за рахунок збереження завищених цін на електроенергію для кінцевих споживачів.

Слід також відзначити, що у 2010 р. в ЄС була прийнята Стратегія “Європа 2020” [15], яка спрямована на розвинути, стійку і всеохоплюючу економіку, здійснює моніторинг макроекономічних факторів, реформ, які сприяють зростанню. Стратегія “Європа 2020” встановлює три основні фактори зміцнення економіки: розумне зростання (розвиток економіки, засноване на знаннях та інноваціях); стійке зростання (створення економіки, заснованої на доцільному використанні ресурсів, екології та конкуренції); всеохоплююче зростання (сприяння підвищенню рівня зайнятості населення, досягнення соціальної та територіальної згоди). Крім того,

четвертим розділом стратегії є “Доцільне використання ресурсів у Європі”, що передбачає розумне використання джерел енергії, перехід на економіку з низьким споживанням вуглеводневої сировини, збільшення використання джерел відновлюваної енергії, модернізація транспортного сектора, зниження залежності зростання економіки від кількості ресурсів, що споживаються.

Підсумовуючи вищесказане, слід відзначити, що усі країни ЄС як один із пріоритетів розвитку визначають енергетичний сектор, у якому переважає виробництво енергії з ВДЕ та підвищення рівня енергоефективності. Крім того, політика ЄС спрямована на розбудову моделі так званої “зеленої”, або “низьковуглецевої”, економіки за рахунок зменшення викидів парникових газів та зведення до мінімуму негативного впливу на довкілля. Це реалізується за допомогою як прямих, так і непрямих методів державного регулювання. Зокрема поширеним є використання фіскальних стимулів: встановлення пільгового оподаткування або введення “зелених” податків на види діяльності, які завдають шкоди довкіллю.

Аналіз досвіду країн ЄС у формуванні основ “зеленої” економіки дає можливість сформулювати перелік пріоритетних секторів економіки, у яких можливе впровадження “зелених” ініціатив. Зокрема до таких секторів необхідно віднести: електроенергетику, сільське господарство, транспорт, будівництво, сферу IT-технологій. Крім того, з метою забезпечення “озеленення” визначених секторів економіки доцільним є запровадження системи “зелених” податків та “зелених” пільг, зростання частки “зелених” державних закупівель, спрощення адміністративних процедур для підприємств “зеленого” сектору економіки та сприяння поширенню “зелених” інновацій.

Список використаних джерел

1. Global Green New Deal Policy Brief [Text]. — Geneva : UNEP, Economics and Trade Branch, International Environment House, 2009. — 16 p.
2. *Cameron, A.* A guidebook to the Green Economy. Issue 1 : Green Economy, Green Growth and Low-Carbon Development — history, definitions and a guide to recent publications Division for Sustainable Development [Text] / Allen Cameron, Clouth Stuart. — N.Y. : UNDESA, Division for Sustainable Development. — 2012. — 65 p.
3. *Pearce, D.* Blueprint for a green economy [Text] / David Pearce, Anil Markandya, Edward Barbier. — London : Earthscan Publications ltd, 1989. — 193 p.
4. *Cato, M. S.* Green Economics: An Introduction to Theory, Policy and Practice [Text] / M. S. Cato. — London : Earthscan, 2009. — 224 p.
5. *Common, M.* Ecological Economics: An Introduction [Text] / M. Common, S. Stagl. — N.Y. : Cambridge University Press, 2005. — 552 p.
6. *Hahnel, R.* Green Economics: Confronting the Ecological Crisis [Text] / R. Hahnel. — N.Y. : M E Sharpe Inc., 2010. — 280 p.
7. *Kennet, M.* Editorial: Progress in Green Economics: ontology, concepts, and philosophy. Civilisation and the lost factor of reality in social and environmental justice [Text] / M. Kennet // International Journal of Green Economics. — 2007. — Vol. 1. — No. 3/4. — pp. 225–249.
8. *Ropke, I.* Trends in the development of ecological economics from the late 1980s to the early 2000s [Text] / I. Ropke // Ecological Economics. — 2005. — No. 55 (2). — pp. 262–290.
9. *Зомонова, Э. М.* “Зелёная” экономика — повестка дня конференции ООН по устойчивому развитию (Рио +20) [Текст] / Э. М. Зомонова, Б. О. Гобоев // Вестник Бурятского государственного университета. Серия: экономика и менеджмент. — 2012. — № 1. — С. 96–109.
10. *Пахомова, Н. В.* Структурные преобразования в условиях формирования “зеленой” экономики: вызовы для российского государства и бизнеса [Текст] / Н. В. Пахомова, К. К. Рихтер, Г. Б. Мальшков // Проблемы современной экономики. — 2012. — № 3 (43). — С. 7–15.
11. “Зелена” економіка кризь призму трансформаційних зрушень в Україні [Текст] : [монограф.] / Б. В. Буркинський, Т. П. Галушкіна, В. С. Реутов ; НАН України, Ін-т проблем ринку та екон.-екол. дослідж. — Одеса : Фенікс, 2011. — 348 с.

12. Agenda 21. Report of the United Nations Conference on Environment and Development Rio de Janeiro, 3–14 June [Text] [Document A/CONF.151/26/REV.1(VOL.I)] — N.Y. : United Nations, 1992. — 492 p.
13. Курс на зеленый рост. Резюме для лиц, принимающих решения. Май, 2011 [Электронный ресурс] Organisation for Economic Co-operation and Development. — URL : <http://www.oecd.org/greengrowth/48634082.pdf>.
14. Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication. — N.Y. : United Nations Environment Programme, 2011. — 52 p. [Electronic Resource] United Nations Environment Programme (UNEP). — URL : http://www.unep.org/greeneconomy/Portals/88/documents/ger/GER_synthesis_en.pdf.
15. Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth : Communication from the Commission COM(2010) 2020 final, Brussels, 3.3.2010 [Electronic Resource] EUR-Lex. — European Union law. — URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>.

*Рекомендовано до друку кафедрою менеджменту, економічної теорії та фінансів
Хмельницького університету управління та права
(протокол № 8 від 26 березня 2013 року)*

Надійшла до редакції 09.04.2013

Захаркевич Н. П. Опыт стран Европейского Союза в формировании основ “зеленой” экономики

Исследовано опыт стран ЕС в формировании стратегических приоритетов развития “зеленой” экономики, их закрепление в национальных стратегиях и нормативно-правовых актах, определены возможности использования зарубежного опыта для разработки и внедрения модели “зеленой” экономики в Украине.

Ключевые слова: “зеленая” экономика, “зеленый” рост, стратегические приоритеты, стратегия “зеленого” роста.

Zakharkevych, N. P. The Experience of the European Union in Formation of Foundations of the Green Economy

The experience of the EU countries in formation strategic priorities of the green economy and their attaching into national strategies and normative legal acts are researched. The possibilities of using foreign experience to develop and implement a model of the green economy in Ukraine are determined.

Keywords: the green economy, the green growth, strategic priorities, strategy of the green growth.

